

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Голік Д.Д.
студентка;

Біла-Тюріна Ю.З.
*кандидат юридичних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
Івано-Франківський юридичний інститут*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Проведена в останні роки реформа правоохоронних органів та створення Національної поліції України, поставила більш високі, вимоги до організації роботи Національної поліції України в цілому і кожного співробітника окремо. Істотне збільшення заробітної плати, оперативне реагування на факти порушень серед співробітників органів Національної поліції України та інші заходи, спрямовані на вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ, не завжди призводять до очікуваного результату, існують випадки надходження скарг громадян щодо правопорушень зі сторони органів Національної поліції. В даний час, співробітники органів Національної поліції за порушення законодавства та підзаконних правових актів можуть бути притягнуті до кримінальної, цивільної, адміністративної, дисциплінарної та матеріальної відповідальності. Крім того, за порушення встановлених професійно-етичних принципів і норм, співробітник органів Національної поліції несе моральну відповідальність.

Не існує єдиного визначення поняття «відповідальність». Взагалі кажучи, поняття відповідальності стосується: 1) попередніх зобов'язань, які має людина стосовно майбутніх дій та поведінки (наприклад, нормативних та моральних зобов'язань), і 2) приписів *ex post*, на які може бути покладено відношення до минулих вчинків

або поведінки (наприклад, нормативні, моральні, причинно-наслідкові). Зазначимо, що нормативна та моральна відповідальність мають для них вимір *ex ante* (зобов'язання) та *ex post* (дія чи бездіяльність); тоді як причинно-наслідковий зв'язок, судження – це цілком постконструкти. Тобто, ці вони можуть бути покладені лише на дії / поведінку, які вже відбулися, або у випадку, коли не було виконано зобов'язання вчинити певні дії.

Юридична відповідальність є обов'язком правопорушника перетерпіти певні негативні санкції за скоєне правопорушення, які визначаються у встановленому законом порядку. Варто звернути увагу на те, що юридична відповідальність настає в разі вчинення певних негативних дій, що тягне за собою шкоду суспільним відносинам. Такі негативні дії можуть відбуватись також з боку поліцейських під час здійснення ними своїх повноважень. Важливо відмітити, що в разі вчинення протиправних дій працівником поліції не під час виконання своїх професійних обов'язків, він буде притягуватися до відповідальності на загальних засадах. Слід зазначити, що відповідальність має певні характерні ознаки:

- 1) сам факт дії чи бездіяльності, яка призвела до правопорушення;
- 2) норма закону;
- 3) використання державного примусу;
- 4) застосування санкцій щодо правопорушника в процесуальному порядку.

Згідно зі статтею 19 Закону України «Про Національну поліцію України», відповідальність поліцейських поділяється на такі види, як кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, матеріальна та дисциплінарна [1]. Охарактеризуємо їх більш детально.

Найсудовішою за санкціями є кримінальної відповідальності, яка настає в разі вчинення дій, які загрожують життю та здоров'ю людини. Підставою притягнення поліцейського до кримінальної відповідальності є вчинення ним суспільно небезпечного діяння, яке передбачене Кримінальним кодексом України.

Адміністративна відповідальність для працівників поліції настає за скоєння протиправних дій, які не створюють велику небезпеку для суспільства. Санкції за такі правопорушення є менш суворими та регламентуються КУпАП. В статті 15 цього Кодексу йдеться про те,

що відповідальність за адміністративні правопорушення поліцейські несуть згідно з нормами Дисциплінарного статуту Національної поліції України [2].

Окремої уваги заслуговує дисциплінарна відповідальність. В основі настання цього виду відповідальності лежить дисциплінарний проступок. До дисциплінарної відповідальності притягуються поліцейські, які неналежним чином виконали свої обов'язки або вийшли за межі своїх повноважень. Згідно статті 13 Дисциплінарного статуту до поліцейських застосовуються такі види дисциплінарних стягнень, як зауваження, догана, звільнення з посади, сувора догана, пониження у спеціальному званні на один ступінь та звільнення із служби в поліції [3].

При цьому, вітчизняна система притягнення працівника органів Національної поліції до відповідальності має недоліки, зокрема, в її основі лежить принцип «покарання винного», проте було б більш доцільно акцентувати її мету на «уникненні самого правопорушення». Прикладом такої системи виступає німецька модель відповідальності. Німецька система притягнення поліцейських до відповідальності за допомогою причинно-наслідкового зв'язку дозволяє зробити атрибуцію поліції якомога простішою та прозорою.

Протиправна поведінка поліцейських, що призводить до притягнення до відповідальності в Німеччині поділяється на два види:

- 1) невиконання зобов'язань, передбачених приватним законодавством;
- 2) невиконання зобов'язань, передбачених публічним законодавством [4, с. 25].

В німецькому законодавстві в основі притягнення до відповідальності лежить причинно-наслідковий зв'язок. При цьому, німецьке поліцейське законодавство все зводить до причини виникнення небезпеки. В цьому плані закон націлений не на те, щоб суто притягнути до відповідальності, а на те, щоб уникнути вчинення правопорушення. Відправною точкою для визначення причини тут є умова, без якої не настає небезпечний випадок. Кілька взаємодіючих факторів причинного ланцюга, остання ланка якого приводить до

вчинення правопорушення, викликають безпосередню небезпеку. Відповідно, згідно з цією теорією, відповідальним за протиправну поведінку є той, хто своїми діями перший порушує законодавство, до вчинення правопорушення.

Окрім особи, яка робить останній причинний внесок по часу, винуватцем буде й та особа, яка раніше була задіяна в причинно-наслідковому ланцюгу, якщо така поведінка призвела до протиправної дії або бездіяльності. З іншого боку, відповідальність за поведінку людини, яка вплинула на причинно-наслідковий зв'язок, повинна застосовуватись за наявності двох критеріїв:

- 1) зацікавлена особа повинна брати участь у конкретній небезпечній ситуації;
- 2) дія повинна бути незаконною у сенсі порушення загального обов'язку поліції не втручатися.

З аналізу цих критеріїв можна дійти висновку, що лише протиправна поведінка особи робить її винною і призводить до відповідальності. Дія поліцейського є незаконною, якщо він переступає своє правове коло, тобто зобов'язання діяти або утримуватися від дії. Тому вважаємо, що дана модель відповідальності може бути взята до уваги при вдосконаленні інституту відповідальності працівників Національної поліції України.

Таким чином, юридична відповідальність працівників Національної поліції України діалектично пов'язана з юридичною відповідальністю, як загальним поняттям. Основними видами юридичної відповідальності працівників Національної поліції України як спеціальних суб'єктів права є кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна відповідальність.

Кожен із зазначених видів має специфічні риси. При цьому, особливістю юридичної відповідальності працівників Національної поліції України є підвищений рівень відповідальності, специфічне коло підстав настання, склад правопорушення, що завжди тісно пов'язаний з державно-владними повноваженнями працівника Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 63. Ст. 2075.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07.12.1984 № 8073-X : ред. від 27.04.2021.
3. Про дисциплінарний статут в органах внутрішніх справ України : Закон України від 22.02.2006 № 3460-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 29. Ст. 245.
4. Götz V. Allgemeines Polizei- und Ordnungsrecht. Ein Studienbuch. 14., neu bearb. Aufl. München: Beck, 2008. 230 p.

Русін Р.М.

*кандидат історичних наук, доцент,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова*

ЕЛЕКТРОННА ДЕРЖАВА: ЕЛЕКТРОННИЙ ОБІГ ДОКУМЕНТІВ – ІННОВАЦІЯ, ЯКА ЗМІНИТЬ УКРАЇНУ І СУСПІЛЬСТВО

Розвиток суспільно-економічного ладу напряму залежить від комерціалізації та інноваційних процесів, запроваджених, зокрема, державою в рамках реформування усіх сфер діяльності. Необхідність адаптації суспільства до мінливих умов існування шляхом вироблення нових призначень, засобів і технологій за останній рік набула різноманітних втілень в роботі державних органів.

Зокрема, активно запрацював електронний суд, українці освоюють застосунок «Дія». Наразі у широкому дискурсі перебувають прийняті і набравші 10.06.2021 силу зміни до законодавства щодо обліку трудової діяльності працівників.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі» (далі – Закон) передбачає оцифрування відомостей стосовно трудової діяльності працівників. Протягом наступних 5 років